

PRINCIPII DE EXERCITARE A AUTORITĂȚII SINODALE ȘI EFECTELE EI ÎN VIAȚA BISERICII

Pr. drd. Filaret RUSCAN

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași

Abstract

Conciliarity is the way in which the ecclesiastic authority is exercised in matters of faith, worship and moral. Before taking any decision, the members of the synod pray that these be in agreement with God's will and thus do prayers of invocation of the Holy Spirit. The reception of the synodal decisions reflects faithfully the relation between the synod's authority and the freedom of the entire body of the Church. In order to avoid any conflict, the members of the synod act with responsibility and attention to the faithful they represent. The synod has three dimensions: the synod of the bishops, the whole clergy synod and the extended synod of the entire body of the Church.

Keywords: synod, bishops, worship, responsibility, reception.

Armonia dintre autoritate și libertate se oglindește în organizarea Bisericii Ortodoxe, care este „Biserica Sfințelor Sinoade ecumenice din primul mileniu creștin. Sinodalitatea nu este însă numai fundamentul istoric al Bisericii drept-măritoare, ci reprezintă modul ei de existență în comuniunea credinței Sfinților Apostoli și a Sfinților Părinți”¹. Modelul de organizare și de colaborare sinodal trebuie afirmat, întărit și cultivat împotriva secularizării, indiferentismului religios și a altor factori care produc fragmentare și izolare în societate, dar și în Biserică. Prezent la Conferința Panortodoxă de la Istanbul din anul 2014, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel sublinia în cuvântul inaugural: „În mod paradoxal, Bisericile Ortodoxe Autocefale cultivă azi mai mult dialogurile oficiale internaționale cu alte Biserici decât dialogul și cooperarea între ele”².

---

¹ Dr. Damaskinos Papandreou, *Sfântul și Marele Sinod al Ortodoxiei: Tematică și lucrări pregătitoare*, traducere de Pr. Nicolae Dascălu, Editura Trinitas, Iași, 1998, pp. 5-6.

² <http://basilica.ro/sinaxa-panortodoxa-eveniment-spiritual-reprezentativ/>. Accesat: 12.06.2018, ora 13:24.

Organizarea sinodală a Bisericii și fundamentele sau principiile acesteia sunt adânc înrădăcinate în istorie, fiind o preocupare de căpetenie a comunităților postapostolice, având la bază credința că „sinodul este organul suprem al Bisericii pentru a reglementa toate problemele organizaționale și administrative ale comunității”³. În autenticitatea vieții trăite în Hristos, organizarea sinodală a Bisericii reprezintă modul sublim de exprimare a autorității în toate domeniile vieții. Părintele Georges Florovsky considera că „autoritatea cea mai înaltă este legitimată doar de către Biserică, instituția divino-umană pecetluită pentru totdeauna ca *Stâlp și temelie a adevărului* (I Timotei 3, 15)”⁴. Această autoritate nu provine doar din reglementări canonice sau din prerogativele specifice demnității sacerdotale. Autoritatea sinoadelor este în primul rând o autoritate hărismatică, întemeiată pe inspirația Duhului Sfânt (*cf.* Fapte 15, 28).

Sinodalitatea reprezintă exprimarea în mod deplin a Bisericii în lucrarea pe care o împlinește cu scopul mântuirii credincioșilor. În *Dreptul canonic* își găsește expresie în principiul sinodal, definit ca „rânduiala conducerii Bisericii prin sinoade, atât prin sinoade arhieresti, cât și prin sinoade mixte”⁵. Atunci când ne referim la sinodalitate în sens precis, noi ne restrângem de multe ori doar la forma de conducere și de exprimare a unui sinod alcătuit din episcopii unei Biserici locale. Acest adevăr poate fi argumentat foarte ușor, însă trebuie să menționăm că există diferențe în ceea ce privește forma și funcțiile fiecărui sinod. Principiul sinodal, mărturisit de întreaga noastră tradiție, nu poate fi identificat cu oricare dintre multiplele sale manifestări istorice și empirice. „Nu ne putem opri numai la fenomenologia sinoadelor, la formele lor, ci trebuie să facem un pas spre ontologia lor, spre relația lor cu întreaga viață a Bisericii”⁶.

³ Cf. Prof. Dr. Nicolae Dură, *Le régime de la synodalité selon la législation canonique conciliaire, œcuménique, du Ier Millénaire*, Editura Ametist 92, București, 1999, p. 395.

⁴ Georges Florovsky, *Bible, Church, Tradition: An eastern orthodox view*, Nordland Publishing Company, Belmont, 1972, p. 103.

⁵ Pr. Prof. Dr. Liviu Stan, *Biserica și Dreptul. Studii de Drept canonic ortodox*, vol. III, Editura Andreiană, Sibiu, 2012, p. 19.

⁶ Pr. Alexander Schmemmann, *Biserică, Lume, Misiune*, trad. Maria Vințeler, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2014, p. 178.

Autoritatea sinoadelor își are izvorul în autoritatea Bisericii. Foarte interesantă este în acest context opinia profesorului Hans Küng, care propunea ca Biserica în sine să fie considerată drept o întrunire sau un sinod convocat de Dumnezeu Însuși, iar sinoadele istorice – fie cele ecumenice, fie cele locale – să fie privite ca sinoade care se datorează inițiativei umane și ca reprezentare a Bisericii⁷. Aceasta înseamnă că hotărârile sinodale sunt investite cu autoritate bisericească numai atunci când sinoadele constituie adevărata icoană și descoperire a Bisericii⁸. Așadar, în Biserică, purtător al autorității nu poate fi numai un singur episcop, ci totalitatea episcopilor, care sunt urmașii apostolilor și exprimă în mod autentic credința cea dreaptă a Bisericii. Niciodată o singură persoană nu poate să se constituie drept icoană și descoperire a Bisericii, pentru că astfel poate denatura esența autorității bisericești, iar acest fapt provoacă devieri și excese ale acesteia.

„Exercitarea sinodală a puterii bisericești reprezintă un principiu superior de organizare a Bisericii față de exercitarea individuală de către episcopi a acestei puteri.”⁹ Aceasta este o lucrare a Duhului Sfânt, de aceea toate întrunirile sinodale încep cu invocarea autorității Duhului Sfânt, privit ca: *Împărat Ceresc...*, iar deciziile sunt consacrate ca operă a aceluiași Duh, după expresia: *Părutu-s-a Duhului Sfânt și nouă* (Fapte 15, 28)¹⁰. Legătura care se stabilește astfel între autoritate și libertate prin intermediul sinodalității este asemănătoare relației dintre Mântuitorul Hristos, ca izvor și model al autorității, și Duhul Sfânt, Care conduce spre adevăr și spre libertate (Ioan 8, 32; 16, 13). „Baza principiilor naturale sau exterioare ale

⁷ Hans Küng, *Strukturen der Kirche*, Freiburg (im Breisgau), 1963, pp. 19-35. Vezi și: *Kirche im Konzil*, Freiburg im Br., 1964, p. 15 ș.u.; pp. 45-52. „Das ökumenische Konzil aus menschlicher Berufung ist nur Repräsentation des ökumenischen Konzils aus göttlicher Berufung. Das ökumenische Konzil aus menschlicher Berufung ist nicht einfach die Kirche, sondern nur Repräsentation, Darstellung und Vergegenwärtigung der Kirche”, p. 48.

⁸ George Florovsky, *op. cit.*, p. 133.

⁹ Pr. Prof. Liviu Stan, *Despre autocefalie*, în „Ortodoxia”, 1956, nr. 3, p. 384.

¹⁰ Această formulă deosebit de frumoasă și armonioasă „relevă imposibilitatea fixării Duhului în limite birocratice și criterii imuabile, întrucât rolul principal în constituirea și consacrarea unui sinod ca ecumenic îi revine Duhului Sfânt – *Duhul adevărului*, așa cum zice Hristos – Care păzește învățătura Lui neschimbată”. A se vedea: Dr. Marius C. Trică, *Comuniune, sinodalitate și autoritate în Biserică, după învățătura ortodoxă și cea romano-catolică*, Editura Presa Universitară clujeană, Cluj-Napoca, 2017, p. 319.

Bisericii o constituie temeiurile eclesiologice ființiale, de aceea trebuie subliniat că în Biserică există o autoritate internă – Iisus Hristos și Duhul Sfânt.”¹¹ Din perspectivă eclezială, comuniunea și unitatea mădularelor în Trupul Bisericii după modelul Sfintei Treimi reprezintă substanța autorității și sinodalității episcopale.

1. Imaginea autentică a întrunirilor sinodale oglindită în Sinodul de la Ierusalim

Imaginea fidelă a lucrării sinodale este actualizată constant în Biserica Ortodoxă, prin raportarea la Sinodul din Ierusalim (Fapte 15). Exemplul apostolic al conlucrării sinodale accentuează coresponsabilitatea și comuniunea euharistică în procesul definirii dogmelor. Din cartea Faptelor Apostolilor observăm că întrunirile aveau scopul de a *îndrepta* anumite lucruri, prin cercetarea comună asupra unui subiect. În privința efectelor lucrării sinodale se naște întrebarea: în realitate, cine formulează decizia? Preocuparea față de lucrarea ierarhică în alcătuirea scrisorii finale este foarte importantă, iar Faptele Apostolilor ne descoperă că Sinodul și hotărârile sale nu au fost opera unor apostoli mai respectați, cum ar fi în cazul de față Petru și Pavel, ci fiecare își spunea punctul de vedere prin mărturisirea experienței misionare din zona în care l-au trimis *sortii*.

Părintele Alexander Golitzin, analizând lucrările sinodului de la Ierusalim, observa că Sfântul Apostol Petru rostește o cuvântare, prin care își asumă responsabilitatea față de comunitățile în formare. Dar Petru nu *monopolizează* lucrările sinodului, ci fiecare lua cuvântul pentru un aport în luarea unei decizii finale, *hotărâte într-un gând* (Fapte 15, 25). În final, sinodul nu a accentuat atât formalismul *ortodoxiei*, cât *ortopraxia* armonioasă. Deciziile finale nu implică numai argumente teologice, pentru că apostolii urmăreau stabilirea unei măsuri care să nu împiedice răspândirea Evangheliei. Peste toate, „Ortodoxia Apostolilor a consacrat formula: *Pentru că părutu-s-a Duhului Sfânt și nouă* (Fapte 15, 28), în concluderea rezultatelor acestor sinoade”¹².

¹¹ *Ibidem*, p. 287.

¹² Alexander Golitzin, *Historical dictionary of the Orthodox church*, Scarecrow Press, Inc., Lanham, 1996, p. 51.

Invocarea Duhului Sfânt în lucrările sinodale descoperă că întrunirea nu se poate exprima ca autoritate *per se*, ci prin faptul că fiecare episcop – membru al sinodului – se află în comuniune cu toți ceilalți episcopi. Pentru a fi acceptate, hotărârile sinodale trebuie să fie ulterior aprobate de fiecare Biserică locală. „Sinodul decide când este vorba de probleme care privesc mai multe Biserici locale, dar nu are nici o putere când este vorba de treburile interne ale unei Biserici locale care țin numai de autoritatea episcopului ce o conduce.”¹³ Aceasta nu exclude episcopul din comuniunea sinodală, ci îl responsabilizează în privința asumării unei decizii care să fie în conformitate cu rânduielele asumate de către întreaga Biserică. Spiritul de frățietate nu este anulat prin lucrarea administrativă a unei Biserici locale pentru că aceasta, deși are specificul ei, își asumă decizii în conformitate cu întregul trup al lui Hristos.

2. Dimensiunea instituțională a Bisericii reflectată în Sinoade

Prin organizarea instituțională a Bisericii, nu se desființează viața liturgică și nu se anulează posibilitatea comuniunii ecleziale. Asta nu înseamnă că organizarea sinodală este secundară sau lipsită de importanță, ci accentuează faptul că „instituția nu este cauza Bisericii în această lume”, după cum afirmă părintele Alexander Schmemmann¹⁴. Instituția sinodalității accentuează comuniunea, iar acest fapt presupune egalitatea și libertatea persoanelor, care, privite astfel, transformă structurile administrative în „comuniuni de persoane cu lucrări identice”¹⁵. Organizarea sinodală a Bisericii nu este similară „cu o organizare instituțională de federare sau confederare, pentru că ea este un mod de manifestare a împreună-slujirii și a coresponsabilității în cadrul sinodalității, echilibrându-se raportul dintre particular și comunional”¹⁶.

---

¹³ Jean-Claude Larchet, *Biserica, Trupul lui Hristos*, vol. I, Editura Sophia, București, 2013, p. 141.

¹⁴ *Ibidem*, p. 179.

¹⁵ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Temeiurile teologice ale ierarhiei și sinodalității*, în „Studii Teologice”, București, 1970, p. 167.

¹⁶ IPS Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, *Responsabilitatea episcopală privind păstrarea unității Bisericii locale și universale*, în „Mitropolia Olteniei”, 2012, nr. 9-12, p. 32.

În sânul unei comunități sinodale nu poate exista o autoritate reglementată numai juridic, pentru că aceasta ne duce cu gândul la ideea de stăpânire, care este străină principiilor trasate de Domnul Hristos. Slujitorii lui Hristos nu sunt *stăpânii credinței* (a se vedea: II Corinteni 1, 24) celorlalți, ci sunt frații care îi ajută, mai ales în momentele de încercare. Referindu-se la acest aspect, teologul Marius C. Trică afirma: „Din reflecțiile Părinților Bisericii reiese că nu se poate vorbi despre o *teorie a autorității* în Biserică în sensul de sistem juridic, de autoritate pentru guvernarea credinței, în actul de administrare a credinței sau de o *putere asupra credinței* în Hristos în relația cu credincioșii, ci de o autoritate provenită din harisma slujirii sacerdotale a credinței și tainelor în folosul și pentru mântuirea credincioșilor”¹⁷.

Slujirea amplifică autoritatea morală a slujitorilor și afirmă libertatea tuturor membrilor de a contribui la lucrările sinodale. Trebuie menționat că, potrivit părintelui Dumitru Stăniloae¹⁸, ecleziologia ortodoxă presupune trei feluri de sinodalități, concentrice, complementare una celeilalte: cea a episcopilor, care presupune întâlnirea *sinodului episcopal*, cea a episcopilor dimpreună cu întregul cler, numită și *sinodul extins*, și cea care cuprinde întregul popor ortodox, numită *sinodalitate universală*, a tuturor episcopilor, preoților, diaconilor adunați împreună cu întreaga comunitate a credincioșilor¹⁹. Între aceste forme se distinge sinodalitatea episcopilor și a preoților hirotoniți de ei, în care se concentrează în mod deosebit principiul comuniunii euharistice, privit în dimensiunea sa verticală „ca act sacramental, care nu vine de jos, de la oameni, ci coboară de sus, prin *dumnezeiescul har*”²⁰.

Primirea lucrării sfințitoare de la Dumnezeu se realizează prin aceea că oamenii își asumă, în orizontul vieții liturgice, hotărârile dogmatice ale sinoadelor. Cei care semnează acele hotărâri poartă în cuget gândul la întreaga comunitate, care este invitată să confirme definițiile alcătuite. Persoanele delegate să participe la un sinod „trebuie să fi primit ele mai întâi de sus tot ce transmit, plus desemnarea lor ca transmițătoare ale darurilor de sus”²¹. Persoana

¹⁷ Marius C. Trică, *op. cit.*, p. 274.

¹⁸ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *art. cit.*, p. 166.

¹⁹ Cf. Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 160.

²⁰ Pr. Conf. Dr. Irimie Marga, *Armonia canonică dintre sinodalitate și autoritate*, în „Revista Teologică”, 2013, nr. 4, p. 126.

²¹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *art. cit.*, p. 169.

care votează și mărturisește un adevăr de credință nu lucrează numai pentru sine și prin sine, ci în numele celor care au considerat-o *vrednică* de primirea dumnezeiescului har și de participarea la sinod.

Acest principiu poate fi observat în momentul hirotoniei, când doi diaconi sau preoți însoțesc pe cel chemat la hirotonie, sau prin asumarea Canonului 1 Apostolic, care prevede ca hirotonia unui episcop să nu fie săvârșită decât de doi sau trei episcopi, pentru ca sinodalitatea să rămână în strânsă legătură cu hirotonia²². Astfel, totul se produce în interiorul unei ordini dumnezeiești, care este transpusă în ordinea eclezială, iar această exercitare a harului și a responsabilităților în Biserică produce ierarhia. Aceasta trebuie privită mai întâi ca ierarhie slujitoare și mai apoi ca autoritate ierarhică²³. În acest sens, unii teologi ortodocși au definit autoritatea eclezială drept „capacitatea de a exercita puterea sau harul primit în Sfintele Taine, și în special în Taina Hirotoniei”²⁴. Mai precis, „potrivit tradiției ortodoxe, orice autoritate are un caracter harismatic, eclesiologic și conciliar”²⁵.

Prin actul hirotoniei se îndepărtează orice dezechilibru care poate apărea între membrii unei comunități, pentru că persoana care s-a făcut vrednică de acest dar se va întreba mereu asemenea Sfântului Apostol Pavel: „Ce ai să nu fi primit, iar dacă l-ai primit, de ce te fălești ca și cum nu l-ai fi primit?” (I Corinteni 4, 7)²⁶. Primirea harului

²² Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, *op. cit.*, p. 7.

²³ Autoritatea clerului este în primul rând un efect al hirotoniei și mai pe urmă un rezultat al prerogativelor ierarhice. Cf. Ioannis Zizioulas, *Ființa eclesială*, traducere de Pr. Dr. Aurel Nae, Editura Bizantină, București, 2007, p. 231.

²⁴ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Dicționar de Teologie Ortodoxă. A-Z.*, ed. a II-a revizuită și completată, EIBMBOR, București, 1994, p. 45.

²⁵ „Autoritatea bisericească în sine nu este sursă de adevăr și ea nu poate substitui Biserica. Numai Duhul Sfânt este Cel care dă puterea de a vorbi cu autoritate.” *Ibidem*, p. 46.

²⁶ Părintele Profesor Dumitru Stăniloae sublinia și argumenta foarte bine această realitate: „Învățătura pe care o comunică nu este a lor, prin mâna lor nu se comunică binecuvântarea lor și harurile lor, ci ale lui Hristos. Deci ei n-au motive să se mândrească. Dar mâna lor și gura lor nu se mișcă fără voia lor, ci cu voința lor de a le face slujitoare lui Hristos. Ei nu sunt instrumente pasive ale lui Hristos. Deci se învrednicesc și ei de cinste. Dar se învrednicesc de o cinste cu atât mai mare cu cât se pun mai deplin la dispoziția lucrării lui Hristos prin ei. În râvna lor maximă se arată smerenia lor, sau viceversa. Adică, conștiința că nu a lor este puterea, ci a lui Hristos”, în *Teologia Dogmatică*, vol. III, EIBMBOR, București, 2004, p. 101.

ca dar reprezintă esența autorității sinodale, pentru că ea te îndeamnă să răspunzi liber la chemarea lui Hristos și să-ți argumentezi lucrarea pe principiul comuniunii, coresponsabilității, coslujirii și conculturării. Preoții și episcopii nu primesc această slujire de la comunitate, nici nu și-o iau de la ei, pentru că: „Nimeni nu-și ia de la sine această cinste, decât dacă e chemat de Dumnezeu ca și Aaron”, așa cum se precizează în Epistola către Evrei (5, 8). Se desprinde de aici și acea *spiritualitate a veșmântului*²⁷, prin care autoritatea este văzută ca *zestre*, primită de la Părinții noștri, mai buni și mai experimentați decât noi. Evocăm aici dorința profetului Elisei de a primi mantia Sfântului Ilie (IV Regi 2, 13-14), întâlnită frecvent ca obicei la cuviosii părinți din vechime²⁸, care se păstrează până astăzi²⁹. Revendicarea autorității din izvorul dumnezeiesc revărsat peste Sfinții Părinți, pe care i-am slujit și de la care am primit vreun semn al aprecierii lor, față de slujirea noastră este un fapt deosebit, prin care se împlinește ceea ce în limbajul de specialitate se numește *legitimarea autorității*³⁰.

Preotul și episcopul au misiunea să înalțe pe credincioși spre Dumnezeu, spre unirea cu Cel care le-a dăruit puterea *de a lega și de a dezlega*. Dar nu pot face aceasta prin puterea omenească, ci prin puterea primită de la Dumnezeu prin slujitorii Săi. Această trăsătură a slujirii sfințitoare în Biserică distinge persoanele care o împlinesc de celelalte persoane printr-un act de orânduire de sus.

²⁷ Daniel Lemeni, *Avva, spune-mi un cuvânt!*, ediția a II-a, Editura Doxologia, Iași, 2017, p. 102.

²⁸ Amintim aici acea haină de piele, veșmântul alb și sandalele din coajă de palmier ale Cuviosului Arsenie pe care le-a lăsat ucenicului său Daniel ca simbol al unei moșteniri spirituale. Cf. *Avva Arsenie*, în *Patericul egiptean*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 1994, p. 67. La fel de emoționantă este și dorința Sfântului Antonie de a lăsa ca moștenire „o rasă și mantaua cu care se învelea”, cf. Sfântul Atanasie cel Mare, *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie cel Mare*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 16, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, EIBMBOR, București, 1988, p. 356.

²⁹ Evocăm aici testamentul episcopului Dosoftei Herescu, primul ierarh al Episcopiei Bucovinei, care a dorit să lase ca moștenire ucenicului său, Isaia Baloșescu, cârja și mantia sa arhierescă în semn de prețuire și de transfer al autorității arhieresti. A se vedea: Dumitru Valenciu, *Ierarhii Bucovinei*, Editura Mușatini, Suceava, 2001, p. 82.

³⁰ Alexandre Kojève, *Noțiunea de autoritate*, trad. Dumitru Țepeneag, Editura Tact, Cluj-Napoca, 2012, p. 39.

Acesta se manifestă prin slujitorii sfințiți, cărora li s-a încredințat toată autoritatea de a împlini lucrarea sfințitoare în numele Lui. Dezlegarea păcatelor este darul sublim, care-i eliberează pe oameni, și de aceea este unul dintre cele mai importante argumente în afirmarea autorității sacerdotului.

Sfântul Ioan Gură de Aur, referindu-se la puterea de a lega și dezlega oferită preotului, precizează că aceasta reprezintă izvorul celei mai mari autorități: „Oamenii, care trăiesc pe pământ, au primit îngăduința să administreze pe cele cerești și au o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor, nici arhanghelilor (...). Ce oare altceva a dat Dumnezeu preoților decât toată puterea cerească? Domnul a spus: *Căroră veți ierta păcatele, vor fi iertate, și căroră le veți ține, vor fi ținute* (Ioan 20, 23). Ce putere poate fi mai mare decât aceasta? Domnul a spus iarăși: *Tatăl a dat toată puterea Fiului* (Ioan 5, 22). Văd însă că toată această putere a fost încredințată de Fiul, preoților”³¹. Persoanele care au fost înzestrate cu această autoritate de a lega și de a dezlega, de a sfinți și de a învăța, de a conduce poporul cu dragoste, dar și cu fermitate³², nu se poziționează în afara comunității, ci lucrează în mijlocul ei, fapt argumentat pe baza principiului complementarității.

În conștiința ortodoxă, sinodalitatea este o realitate care definește Biserica în întregul ei, pentru că ea impune legea comuniunii în jurul Jertfei lui Hristos, care este de fapt o lege a vieții omenești, și cu atât mai mult a vieții în Hristos, de la care nu ne putem abate. Toți membrii sunt invitați să pășească pe aceeași cale³³ în viețuirea lor conformă cu poruncile lui Dumnezeu – „Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14, 6) – în actul de mărturisire și de păstrare a credinței adevărate. Cele precizate pot fi argumentate prin analiza cuvântului

³¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre Preoție*, traducere, introducere și note de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Sophia, București, 2004, p. 77.

³² Rugăciunea de la înmânarea cârjei: „Primește toiagul acesta ca să păstorești turma lui Hristos cea încredințată ție, și celor ascultători să le fie de la tine toiag de reazem și întărire, iar pentru cei neascultători și nestatornici să-l întrebuințezi pe el ca toiag de deșteptare, toiag de certare”. A se vedea: *Arhieratikon, Hirotonia Arhierelui*, EIBMBOR, București, 1993, p. 101.

³³ În sens etimologic, cuvântul *sinod* provine din alăturarea cuvintelor grecești *sîn* – împreună și *odos* – cale. În mod concret, înțelegem prin *sinod* ideea de a merge pe aceeași cale. În latină, acest termen a fost tradus prin *sinodus*, la care s-a adăugat forma utilizată în mod frecvent astăzi *concilia*. Cf. Nicolae Dură, *art. cit.*, p. 108.

sinod, care înseamnă „drum în comun, mers împreună și pe același drum, împăcare, prietenie strânsă, frățietate, în cel mai adevărat sens al cuvântului (...). Cuvântul *concillium*, care este traducerea cuvântului *sinodos*, are același sens. O arată cu claritate cuvintele care au aceeași rădăcină: *concilier, conciliate, reconciliation*”³⁴.

Sinodalitatea ierarhilor sau sistemul sinodal nu poate fi conceput, exprimat și receptat în afara comuniunii bisericești a credincioșilor, a întregului popor, care împreună cu ierarhia sacramentală trebuie să formeze acel Trup *alcătuit din multe mădulare* (I Corinteni 12, 12-27), în care fiecare își împlinește chemarea potrivită lui (I Corinteni 7, 21-24), după mărturia Sfântului Apostol Pavel. Caracterul Bisericii de *Trup al lui Hristos* (I Corinteni 10, 16-17) este precizat și în Enciclica Sfântului și Marelui Sinod care a avut loc în insula Creta, afirmând în acest context că prin înțelegerea Bisericii ca *Trup al lui Hristos* ea „subliniază legătura indisolubilă atât între taina dumnezeieștii iconomii în Hristos și taina Bisericii, cât și între taina Bisericii și Taina Sfintei Euharistii, ceea ce se confirmă mereu în viața sacramentală a Bisericii prin lucrarea Duhului Sfânt”³⁵.

Această trăire, însoțită de conștiința prezenței neconținute a lui Hristos, este „centrată mereu pe Sfânta Euharistie, în care ni se oferă nu o hrană perisabilă și stricăcioasă, ci însuși Trupul dătător de viață al Stăpânului, Pâinea cea cerească, care este leacul nemuririi și doctorie pentru a nu muri, ci a trăi veșnic în Dumnezeu prin Iisus Hristos, curățire care depărtează răul”³⁶. Sfânta Euharistie este elementul central al funcționării sinodale a trupului eclezial, precum și adevărul autentică a dreptei credințe a Bisericii, după cum propovăduiește Sfântul Irineu de Lyon: „Învățătura noastră este în acord cu Euharistia, iar Euharistia certifică învățătura noastră”³⁷. Înțelegem din îndemnul acestui document că viețuirea și lucrarea

³⁴ Panayotis Nellas, *Ortodoxia – divino-umanism în acțiune*, traducere de Pr. Prof. Ioan Ică sr, Editura Deisis, Sibiu, 2013, pp. 162-163.

³⁵ Cf. <http://basilica.ro/documentele-oficiale-ale-sfantului-si-marelui-sinod-in-limba-romana/>. Accesat: 15.07.16.

³⁶ A se vedea: Sfântul Ignatie Teoforul, *Epistola către Efeseni*, XX, PG 5, 756, *apud* <http://basilica.ro/documentele-oficiale-ale-sfantului-si-marelui-sinod-in-limba-romana/>. Accesat 16.07.16.

³⁷ Sfântul Irineu de Lyon, *Împotriva ereziilor*, IV, PG 7, 1028, *apud* Enciclica Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe, p. 13, în <http://basilica.ro/documentele-oficiale-ale-sfantului-si-marelui-sinod-in-limba-romana/>. Accesat. 23.07.17.

noastră în cadrul Bisericii trebuie mereu intensificată și însoțită de mărturisirea credinței de către *trupul eclezial* „pentru mărturia demnă de încredere a adevărului înaintea tuturor oamenilor”³⁸.

3. Exprimarea unui raport fidel între autoritate și libertate în receptarea deciziilor sinodului

În acest context se impune a fi amintit faptul că, în vremea Sinoadelor Ecumenice, episcopii aveau conștiința că inima lor trebuie să bată lângă cea a poporului pe care-l păstoreau, iar mărturisirea lor trebuie să fie asumată și mărturisită de comunitatea locală pe care o reprezintă; de aceea, „episcopii, semnând definițiile la care au ajuns prin conlucrarea lor în sinod, puteau zice, pe de o parte: „Semnez pentru că așa crede Biserica mea”, iar pe de altă parte: „Hotărât-am Duhul Sfânt și noi”³⁹.

Atunci când implicarea noastră în Trupul Bisericii este însoțită de atitudini exclusiviste, riscăm să pierdem din vedere slujirea comună, unde nimeni nu poate fi marginalizat, chiar dacă are un rol neînsemnat. Acest lucru îl adeverește Sfântul Ioan Gură de Aur când spune: „Egalitatea în cinste a mădularelor vine de acolo că valoarea unitară a lucrării, care este săvârșită în comun, iradiază ca o strălucire peste toate care au luat parte la executarea ei, căci într-un trup nu se poate spune că mădularele mai mici îndeplinesc lucruri mici; dacă aceste prestări ar lipsi, cele mari ar fi păgubite”⁴⁰. Unitatea organică și implicarea fiecărui membru însemnat sau neînsemnat în lucrarea Bisericii pot părea un simplu paradox, iar transpunerea în realitate o aflăm descrisă de Părintele Dumitru Stăniloae: „Chiar dacă tu ești mai mic decât acela, tu îl întreci pe el tocmai în micimea ta, și dacă celălalt este mai mare decât tine, el îți este subordonat ție întocmai prin aceasta; și prin aceasta se naște egalitatea”⁴¹.

Accentuând principiul egalității slujitorilor, Sfântul Ioan Gură de Aur consideră că împrejurările concrete ale slujirii, și mai ales momentul împărtășirii cu Sfintele Taine, dovedesc unirea și egalitatea

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Natura sinodicității*, nota 7, în „Studii Teologice”, 1977, nr. 9-10, p. 614.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ *Idem*, *Temeiurile teologice ale ierarhiei și sinodalității*, p. 110.

tuturor. Împărtășirea din același potir, în care se află Trupul și Sângele lui Hristos, arată că toți avem aceeași autoritate și libertate deopotrivă, „nu ca în legea veche, când pe unele le mânca preotul, iară pe altele cel ce nu era preot, așa că poporul nu avea libertatea de a se împărtăși din cele rânduite împărtășirii preoților”⁴². În legea duhului vieții în Hristos, împărtășirea din același potir nu poate fi un prilej de infatuare pentru popor, pentru că Euharistia se dă spre izgonirea potrivnicului diavol, spre împăcarea puterilor sufletești, spre credință neînfruntată, spre dragoste nefățarnică⁴³.

Fără împărtășirea smerită și responsabilă, putem trece ușor spre o *democratizare* a sinodalității. Vom asista la un asalt al consiliilor pe toate palierele lucrării bisericești, fapt care poate provoca o înțelegere deformată a exprimării sinodale autentice. Atât timp cât sinoadele sunt privite doar ca sisteme cu autoritate administrativă, rostul lor se limitează foarte mult. Anticipând această problemă care se va ivi în mediul ortodox tradițional, prin observarea deviațiilor existente în America și în Europa Occidentală, în special în protestantism și neoprotestantism, părintele Alexander Schmemmann afirma: „Tensiunile, conflictele și controversele indică o fundamentală confuzie și o evidentă neîndemânare în ceea ce privește aplicarea principiului sinodalității și punerea în practică a ideii de *sinod*, o discordie în a opune ideii de sinoade, constituția, drepturile și funcțiile acestora”⁴⁴. Această tensiune rezidă într-o contestare permanentă, din partea unui grup de preoți sau credincioși, a prerogativelor care conferă autoritate sinodului, iar tensiunea s-a extins mai recent chiar și între preoți, care adeseori nu pot colabora firesc cu membrii consiliului parohial. Totodată, se observă tendința de exprimare autoritară a unor asociații sau grupuri de persoane, toți având în comun revendicarea dreptului de a participa activ la conducerea bisericii, precum și de a impune limite, față de ceea ce lor li se pare „un nejustificat monopol clerical”⁴⁵.

---

⁴² Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Epistola a II-a către Corinteni*, traducere de Arhim. Theodosie Ploieșteanu, Editura Atelierele Socec&Co, București, 1910, p. 227.

⁴³ *Ceaslov, Rugăciunile de mulțumire după Sfânta Împărtășanie*, EIBMBOR, București, 2014, p. 316.

⁴⁴ Pr. Alexander Schmemmann, *op. cit.*, p. 176.

⁴⁵ *Ibidem*.

Autoritatea sinodală nu poate fi o *suprabiserică*, precum nici grupurile de creștini, preoți sau ierarhi, care au opinii diferite de cea a Bisericii celei Una, nu pot fi receptate dacă vin din inițiativa unui grup care se consideră *suprastructură*, după cum sublinia Părintele Epifanie Theodoropulos: „Pentru a te impune ca autoritate, pretinzând că tu ești unicul apărător al Ortodoxiei, trebuie să ai conștiința și convingerea că tot ce faci este autoritar și valabil, inclusiv puterea de a *lega și de a dezlega*”⁴⁶.

În acest context, ne punem desigur întrebarea: ce înseamnă un sinod valid, sau cine sunt membrii sinodului și câtă putere are un sinod? Încercând să răspundem la aceste întrebări, afirmăm că sinodul nu este deasupra Bisericii, pentru că este însăși Biserica, pentru că toți cei adunați în ea în numele Preasfintei Treimi se află într-o unitate organică, fiecare cunoscându-și locul, demnitatea și slujirea. Această perspectivă oferă sinodului autoritate, pentru că fiecare cunoaște și respectă principiul ierarhic al sinodului, fără tendințe de monopol sau dorințe de întâietate. Soborul devine astfel unitatea de persoane care apără și mărturisește adevărul de credință unindu-se într-un glas (*sino dicere*), fără a-și pierde fiecare personalitatea sau libertatea de a-și rosti cuvântul. Această perspectivă respinge orice primat de jurisdicție, în sensul primatului papal, care pretinde autoritate absolută asupra întregii Biserici, dar și orice dez echilibru provenit din abuzul săvârșit de întâistătător sau de vreun membru al sinodului asupra corpului sinodal.

Episcopii, prin analogie trinitară, sunt liberi față de primatul Bisericii lor, dar și *obligați* să se afle în deplină comuniune cu el⁴⁷, așa cum întâistătătorul este liber față de sinod, dar *obligat* să fie în unitate desăvârșită cu lucrarea acestuia. Păstrarea în unitate presupune atât evitarea dorinței de dominare și subordonare, cât și asumarea adevărului că toți oamenii poartă în ei chipul lui Dumnezeu, toți sunt egali între ei, toți au o neprețuită valoare și toți sunt vrednici de cinstitie și respect. Pentru argumentarea celor precizate considerăm potrivite cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur, care-i îndemna pe cei hirotoniți să nu se considere superiori celorlalți oameni. În

---

⁴⁶ Pr. Epifanie Theodoropulos, *Cele două extreme: ecumenismul și stilismul*, Editura Evanghelistos, București, 2000, pp. 90-91.

⁴⁷ Cf. Canonul 34 Apostolic. Vezi: Arhid. N. Floca, *op. cit.*, p. 26.

caz contrar, acei slujitori se amăgesc pe ei înșiși, pentru că hirotonia înseamnă slujire, nu superioritate⁴⁸.

Atunci când ne referim la autoritatea administrativă, reglementată canonic încă din primele veacuri, observăm că fiecare Biserică locală sau eparhie este orientată mereu spre Biserica *mamă*, evitându-se incursiunile din partea unei Biserici sau a unei eparhii în viața celeilalte: „Iar nechemăți, episcopii să nu treacă peste dieceza lor pentru hirotonie sau pentru alte oarecari cârmuiri bisericești, iar cele privitoare la fiecare eparhie le va cârmui sinodul eparhiei, potrivit celor orânduite la Niceea”⁴⁹. Această libertate sau autonomie oferită fiecărei Biserici locale nu se poate exercita decât în conformitate cu principiile sinodale ale Bisericii sobornicești, după cum afirmă părintele Liviu Stan: „Această autonomie este limitată de obligațiunile ce decurg din sobornicitatea Bisericii, ce impune respectul dogmelor (Canonul 1, Trulan), al canoanelor (Canonul 2 Trulan; 1, Sinodul VII Ecumenic), și altor hotărâri sinodale (Canoanele 34, 37 apostolice; 5, Sinodul I Ecumenic; 19, Sinodul IV Ecumenic, 8 Trulan, Canonul 6 de la Sinodul al VII-lea Ecumenic), pentru asigurarea și păstrarea unității bisericești”⁵⁰.

Concluzii

Înțelegem din cele precizate că autoritatea administrativă a unei comunități ecleziale locale este autonomă în cadrul problemelor de ordin administrativ, iar când vorbim de probleme de ordin dogmatic, cultic sau canonic, acestea trebuie să se raporteze la autoritatea Bisericii sobornicești. Se creează astfel un echilibru profund între autoritatea Bisericii celei Una și libertatea fiecărei Biserici locale. Încercând să concretizăm și să sintetizăm cele afirmate, putem preciza că autoritatea în Biserică se exprimă deplin la nivel sinodal și sublim atunci când deciziile sunt asumate de către pleromă. Unitatea Bisericii este un dar al Duhului Sfânt, a Cărui invocare în cadrul sinodului sau în definițiile consacrate ne poate păstra în armonie deplină și în libertatea cunoașterii Adevărului.

---

⁴⁸ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre Preoție*, pp. 71-72.

⁴⁹ A se vedea canonul 2, de la Sinodul al II-lea Ecumenic, cf. Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Flocă, *op. cit.*, p. 65.

⁵⁰ Pr. Prof. Liviu Stan, *Despre autonomia bisericească*, în „Studii Teologice”, 1958, nr. 5-6, p. 381.